

Greinargerð vegna stöðumats

Barnvæn sveitarfélög

Reykjanesbær

2022

REYKJANESBÆR

Inngangur

Þann 7. apríl 2020 samþykkti bæjarstjórn Reykjanesbæjar að innleiða Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna og verða þannig hluti af verkefninu Barnvæn sveitarfélög. Í kjölfarið var skipaður stýrihópur til að halda utan um verkefnið. Í stýrihópnum eru fulltrúar frá öllum sviðum Reykjanesbæjar, bæjarfulltrúar, einn úr minnihluta og einn úr meirihluta, og tveir fulltrúar úr ungmennaráði. Stöðumatið var unnið í miklu og góðu samráði við alla fulltrúa ungmennaráðsins og umsjónarmann ráðsins. Að auki var ráðinn verkefnisstjóri sem stýrir innleiðingarferlinu og hefur umsjón með verkefninu.

Vel gekk að virkja starfsfólk til þátttöku í verkefninu, hvetja til umræðu og virkja það til að stuðla að þekkingu á réttindum barna. Verkefninu fylgdu ýmsar áskoranir meðal annars vegna kórónuveirufaraldursins sem setti mark sitt á það. Verkefnið er stórt og viðamikið undir eðlilegum kringumstæðum, en COVID gerði það erfiðara. Verkefnisstjóri, fulltrúar stýrihópsins og annað starfsfólk sem kom að stöðumatinu var lausnamiðað í hugsun og þá sérstaklega þegar kom að því að halda ungmennaping Reykjanesbæjar í fyrsta sinn á tímum samkomutakmarkana. Þingið var minna í sniðum en upphaflega var gert ráð fyrir en heppnaðist vel. Starfsfólk Reykjanesbæjar réðist strax í verkefni í kjölfar þingsins. Starfsfólk Fjörheima og 88 hússins, í samstarfi við félagsstarfakennara skólanna, stóðu t.d. fyrir viðburðinum „Gettu enn betur“, spurningakeppni grunnskóla Reykjanesbæjar og íþrótt- og tómstundafulltrúi Reykjanesbæjar hófst handa við að undirbúa verkefni sem hefur það markmið að auglýsa betur fyrir börn og ungmenni þær íþróttir og tómstundir sem eru í boði í sveitarfélaginu. Í greinargerð þessari er gerð grein fyrir helstu niðurstöðum stöðumatsins og hvernig skipulagi vinnunnar var háttað.

Fyrir hönd stýrihópsins,

Hjörtur Magni Sigurðsson,

Verkefnisstjóri innleiðingar Barnasáttmálans.

REYKJANESBÆR
Í KRAFTI FJÖLBREYTLÉIKANS

EFNISYFIRLIT

1 Stýrihópurinn.....	1
2 Fræðsla	1
3 Fyrstu skref innleiðingarferlisins	2
4 Stöðumat og helstu niðurstöður	2
4.1 Gátlistar UNICEF	2
4.2 Spurningakannanir	5
4.2.1 Könnun meðal barna	5
4.2.2 Könnun meðal starfsfólks	8
4.3 Verkefni um Barnasáttmálann.....	10
4.4 Mælaborð um farsæld barna	11
4.5 Ungmennaráð	11
4.6 Samtal við sérfræðihópa barna	14
5 Samantekt.....	16

Yfirlit yfir myndir og töflur

Tafla 1: Samantekt á niðurstöðum stýrihópsins við gátlistunum 5.....	3
Mynd 1: Aldursdreifing barna sem svöruðu könnun Reykjanesbæjar.....	5
Mynd 2: Hlutfall svara eftir því hvort börnin telji sig geta misst réttindi sín ef þau gera eitthvað af sér.	6
Mynd 3: Hugmyndir barna um hvernig sé best að starfsfólk Reykjanesbæjar leiti eftir skoðunum þeirra.	6
Mynd 4: Hlutfall svara eftir því hvert börnin telja sig geta leitað ef þeim líður illa í skólanum.	7
Mynd 5: Hlutfall svara eftir því hvort börnum finnst skemmtilegt eða leiðinlegt að búa í Reykjanesbæ 7	7
Mynd 6: Hafa réttindin í Barnasáttmálanum í för með sér skyldur fyrir börn?	8
Mynd 7: Eru skýrar verklagsreglur á þínum vinnustað um tilkynningar til barnaverndar?	9
Mynd 8: Finnst þér verkefni, starfshættir og samskipti innan Reykjanesbæjar miða að því að stuðla að jákvæðu viðhorfi og virðingu fyrir börnum?.....	9
Mynd 9: Verkefni nemenda í 1. bekk í Akurskóla	10
Mynd 10: Verkefni nemenda í 3. bekk í Holtaskóla	10
Tafla 2: Samantekt á helstu niðurstöðum Ungmennafélags Reykjanesbæjar frá október 2021	12
Myndir frá Ungmennafélagi Reykjanesbæjar 2021.....	13
Tafla 3: Samantekt á helstu niðurstöðum samtala við sérfræðihópa barna.....	15

1 Stýrihópurinn

Í stýrihópinn voru skipaðir eftirtaldir aðilar:

- Hjörtur Magni Sigurðsson, verkefnisstjóri, velferðarsvið
- Þorgeir Sæmundsson, stjórnsýslusvið
- Einar Trausti Einarsson, fræðslusvið
- Ingunn Björg Halldórsdóttir, velferðarsvið
- Guðlaug María Lewis, stjórnsýslusvið
- Guðbrandur Einarsson, bæjarfulltrúi
- Margrét Þórarinsdóttir, bæjarfulltrúi
- Gunnar Kristinn Ottósson, umhverfissvið
- Helga María Finnbjörnsdóttir, stjórnsýslusvið
- Hafþór. B. Birgisson, fræðslusvið
- Betsý Ásta Stefánsdóttir, ungmennaráð
- Hermann Borgar Jakobsson, ungmennaráð

Mannabreytingar urðu í stýrihópnum á meðan á verkefninu stóð. Ingunn Björg Halldórsdóttir og Helga María Finnbjörnsdóttir létu af störfum hjá Reykjanesbæ og í þeirra stað tóku Thelma Rún Birgisdóttir (velferðarsvið) og Aðalheiður Júlírós Óskarsdóttir (skrifstofa stjórnsýslu) sæti í stýrihópnum. Stýrihópurinn fundaði alls 6 sinnum á meðan á stöðumatinu stóð og einnig voru haldnir smærri fundir þar sem stýrihópnum var skipt niður í smærri verkefnishópa. Þá fundaði verkefnisstjóri 3 sinnum með ungmennaráði Reykjanesbæjar og vann verkefnið í þéttu samráði við ungmennaráðsmeðlimi og umsjónarmann ráðsins.

2 Fræðsla

Áður en ákveðið var að fara í innleiðingu Barnasáttmálans hélt UNICEF námskeið fyrir stýrihóp verkefnisins, sviðsstjóra og nokkra lykilstarfsmenn um Barnasáttmálann og þýðingu hans. Fulltrúar ungmennaráðs Reykjanesbæjar fengu jafnframt hálf dags námskeið hjá UNICEF. Strax þegar stöðumatið hófst voru stjórnendur leik- og grunnskóla hvattir til að hvetja kennara til að fræða nemendur um innihald Barnasáttmálans og vinna verkefni um sáttmálann. Þá voru stjórnendur einnig hvattir til að panta bæklinga og veggspjöld um Barnasáttmálann og setja veggspjöldin á áberandi staði í skólana. Loks voru kynningarbréf send á foreldra og forráðamenn í tengslum við viðhorfskannanir og þeir hvattir til að ræða við börnin um Barnasáttmálann og innihald hans. Börnin sjálf fengu sérstakt kynningarbréf um Barnasáttmálann. Gert er ráð fyrir frekari fræðslu í aðgerðaáætluninni.

3 Fyrstu skref innleiðingarferlisins

Reykjanesbær er tilbúinn til að ráðast í þær aðgerðir sem nauðsynlegt er að grípa til svo að hægt sé að byggja upp barnvænt sveitarfélag sem hefur merkingu. Leitast verður við að tryggja þátttöku barna í öllum ákvarðanatökum sem snúa að málefnum sem varða þau og hafa áhrif á þau með einum eða öðrum hætti. Hafist var handa við stöðumat verkefnisins í október 2020 og var gögnum safnað saman á margvíslegan máta. Gerð verður nánari grein fyrir gagnasöfnuninni hér fyrir neðan.

4 Stöðumat og helstu niðurstöður

Hér fyrir neðan er gerð grein fyrir þeim gögnum og aðferðum sem notaðar voru við stöðumatið. Þar á eftir verður farið ítarlega yfir hvern þátt og þær aðferðir sem notaðar voru.

- Gátlistar UNICEF
- Spurningakannanir meðal barna og starfsfólks
- Mælaborð um velferð barna
- Ungmennahúsið
- Samtal við sérfræðihópa barna.

4.1 Gátlistar UNICEF

Stýrihópnum var skipt niður í fimm hópa og svaraði hver þeirra einum gátlista. Þegar allir hóparnir höfðu lokið við að svara voru niðurstöðurnar gerðar aðgengilegar á sameiginlegu svæði stýrihópsins þar sem fulltrúum hans gafst kostur á að bæta við svörin. Þá voru allir ungmennaráðsmeðlimir hvattir til að skoða og svara gátlistunum og ræða spurningarnar við önnur börn og ungmenni. Verkefnisstjóri tók niðurstöðurnar loks saman og kynnti þær fyrir hópnum á fundi stýrihópsins. Sumar spurningarnar voru þess eðlis að leita þurfti ráðgjafar út fyrir hópinn, t.d. varðandi spurningar um réttindafræðslu í skólum. Stýrihópurinn leitaði ráðgjafar út fyrir hópinn eftir þörfum, ýmist með könnunum sem sendar voru á starfsfólk skólanna eða með því að hafa samband við viðeigandi aðila. Með þessum hætti var tryggt að gátlistunum væri svarað með sem bestum hætti. Lögð var rík áhersla á að fá eins skýra mynd af stöðunni og kostur var. Í töflunni hér á næstu blaðsíðu eru niðurstöðurnar sýndar eins og stýrihópurinn taldi þær fram í grunnþáttunum fimm.

Tafla 1: Samantekt á niðurstöðum stýrihópsins við gátlistunum 5

Þekking á réttindum barna	Það sem barninu er fyrir bestu	Jafnræði - að horft sé til réttinda allra barna	Þátttaka barna	Barnvæn nálgun
<p>* Endurskoða þarf stefnumótandi skjöl sveitarfélagsins með hliðsjón af Barnasáttmálanum og réttindum barna.</p> <p>* Réttindafræðsla verði aðgengileg fyrir alla. Fræðslan þarf að vera markviss og samfelld og ná til barna, kjörinna fulltrúa og íbúa.</p> <p>* Finna þarf leiðir til að virkja börn og ungmenni og leyfa þeim að taka þátt sem skipuleggjendur og/eða fræðarar og leggja þarf áherslu á fræðsla náí til starfsfólks sem vinnur með börnum.</p> <p>* Skoða hvort réttindafræðsla geti orðið hluti af skólanámskrá allra skóla í sveitarfélaginu.</p> <p>* Taka þarf markvissstíð af réttindum barna við ákvarðanir og í verklagi starfsfólks. Til að þetta verði framkvæmanlegt þarf að yfirfara verkferla og verklagsreglur hjá bænum almennt með hliðsjón af Barnasáttmálanum og réttindum barna.</p> <p>* Mæla þarf þekkingu barna og fullorðinna á Barnasáttmálanum með könnunum.</p> <p>* Kanna þarf með markvissum hætti upplifun barna og ungmenna af því hvernig réttindi þeirra eru uppfyllt innan sveitarfélagsins.</p> <p>* Miðla þarf upplýsingum til starfsfólks, barna og annarra íbúa um hvernig skuli bregðast við í þeim tilvikum þar sem brotið er á réttindum barna.</p>	<p>* Áður en ákvarðanir eru teknar sem hafa áhrif á eða geta haft áhrif á börn þarf að leggja sérstakt mat á það hvaða áhrif ákvarðanirnar hafa á þau.</p> <p>* Leita þarf meira til barna áður en ákvarðanir eru teknar sem hafa eða geta haft áhrif á líf þeirra.</p> <p>* Taka þarf tillit til sjónarmiða og reynslu barna sem málið varðar áður en metið er hvað er talið þeim fyrir bestu.</p> <p>* Gera þarf afleiðingagreiningar (e. Child impact assessment) við allar stærri ákvarðanir sem varða börn.</p> <p>* Barnvæn fjárhagsáætlun (e. Child friendly budgeting). Leggja mat á fjárhagsáætlun sveitarfélagsins út frá barnvænum forsendum.</p> <p>* Stuðla þarf að því að haft sé samráð við ungmennaráð og önnur börn og ungmenni við fjárhagsáætlunargerð.</p> <p>* Hafa samráð við börn í niðurskurði ef um er að ræða þjónustu sem þeim er veitt.</p> <p>* Áður en ákvarðanir eru teknar sem hafa áhrif á börn eða geta haft áhrif á þau ber að leggja til grundvallar Barnasáttmálann, fyrirliggjandi upplýsingar og niðurstöður rannsókna.</p>	<p>* Endurskoða þarf jafnréttisáætlun sveitarfélagsins m.t.t. barna og ungmenna og fjölbreytileika þeirra.</p> <p>* Gera þarf mannréttindastefnu.</p> <p>* Leggja þarf mat á aðgeðir sem hafa það markmið að koma í veg fyrir mismunun.</p> <p>* Leggja þarf áherslu á að haft sé samráð við börn sem tilheyra viðkvæmum hópum og að leitað sé upplýsinga hjá þeim um hvort aðgerðir hafi skilað tilætluðum árangri.</p> <p>* Auka þarf skilning barna á því hvernig þau geta komið skoðunum og ábendingum á framfæri til sveitarfélagsins án milligöngu fullorðinna.</p> <p>* Auka samráð við ólíka hópa barna í öllum málum sem varða þau.</p> <p>* Tryggja að gagnasöfnun um líðan, lífsskilyrði og réttindi barna náí til ólíkra hópa barna.</p> <p>* Tryggja þarf að börn og starfsfólk fái þjálfun í að koma auga á mismunum í daglegu lífi.</p> <p>* Skoða þarf hvort börn sem hafa orðið fyrir mismunum geti fengið stuðning eða aðstoð við að leita réttar síns, t.d. í gegnum umboðsmann íbúa eða sérstakan umboðsmann barna innan sveitarfélagsins.</p>	<p>* Við stefnumótun og gerð aðgerðaáætlana geta öll svið og einstaka stofnanir gert betur í að vinna með raddir barna og ungmenna.</p> <p>* Öll mál þar sem taka þarf stórar ákvarðanir sem varða börn með einum eða öðrum hætti væri hægt að senda ungmennaráði til kynningar eða umsagnar. Setja þessa leið inn í verkferla allra sviða og stofnana.</p> <p>* Lagalegur grundvöllur fyrir þátttöku barna og ungmenna. Fræðsla fyrir alla starfsmenn, bæði nýja og þá sem eru nú þegar starfandi hjá sveitarfélaginu.</p> <p>* Leita meira til barna þegar verið er að fjalla um málefni sem snerta þau sérstaklega, t.d. þegar verið er að skipuleggja leikvelli, ákveða opnunartíma, samgöngur, frístundaheimili og almenningsvæði svo eitthvað sé nefnt.</p> <p>* Tryggja þarf að til staðar séu verkferlar sem stuðla að því ungmennaráð fái endurgjöf frá sveitarstjórn eða öðru starfsfólki þegar það leggur fram fyrirspurnir, tillögur eða kemur skoðunum sínum á framfæri með öðrum hætti.</p> <p>* Stuðla þarf að þátttöku þeirra barna og ungmenna sem eru ekki hluti af skipulögðum hópum eins og ungmennaráði.</p>	<p>* Leita þarf markvissstíð eftir skoðunum barna á öllum aldri við mat á þjónustu sem þeim er veitt. Mikilvægt að leitað sé til allra aldurshópa sem geta myndað sér skoðanir.</p> <p>* Stuðla að auknum tækifærum fyrir börn til þátttöku við þróun og mat á þjónustu sem ætluð er þeim.</p> <p>* Efla þarf samstarf allra sviða við Ungmennaráð Reykjanesbæjar.</p> <p>* Gera þarf umhverfi stofnana hlýlegt og barnvænt. Leita eftir skoðunum barna, þ.e. fá þau til að leiðbeina starfsfólki í þessari vinnu.</p> <p>* Kynna hvatagreiðslur fyrir börnum. Miðað við hlutfall nýtingar á hvatagreiðslum er ólíklegt að börn viti almennt að þessi styrkur sé í boði.</p> <p>* Börn þurfa að geta aflað sér upplýsinga og fengið ráðgjöf við hæfi án aðkomu foreldra. Finna þarf leiðir þar sem börn geta nálgast sálfræðinga/námsráðgjafa í skólum og félagsmiðstöðvum.</p> <p>* Skoða hvort hægt sé að útbúa sérstök ábendingakerfi fyrir börn þannig að þau geti m.a. komið ábendingum og kvörtunum um brot á réttindum sínum á framfæri með einföldum hætti.</p> <p>* Safna þarf upplýsingum um viðhorf barna til frístunda og nýta þær upplýsingar við þróun verkefna og úthlutun styrkja og aðstöðu.</p>

Svör stýrihópsins við gátlistunum leiddu ýmislegt áhugavert í ljós, bæði um það sem sveitarfélagið er að gera vel og hvað mætti bæta strax með tilliti til Barnasáttmálans og réttinda barna. Sem dæmi um það sem sveitarfélagið er að gera vel má nefna samfélagsverkefnið „Allir með!“ sem var ýtt úr vör í byrjun

september 2020¹ og frístundarútu Reykjanesbæjar þar sem boðið er upp á frístundaakstur fyrir þau börn sem taka þátt í starfi frístundaheimila í grunnskólum Reykjanesbæjar.² Einnig hefur verið starfandi öflugt ungmennaráð í sveitarfélaginu frá árinu 2011 og hefur alltaf verið til staðar starfsmaður sem er ráðinu til halds og trausts. Einnig má nefna að í grunnskólum sveitarfélagsins eru í boði gjaldfrjáls námsgögn fyrir nemendur. Þá var ungmennaráði Reykjanesbæjar heimilað að tilnefna áheyrnarfulltrúa með málfrelsi og tillögurétt á fundi fagnefnda- og ráða; annarra en barnaverndarnefndar og bæjarráðs.³ Framangreint er bara brot af því sem sveitarfélagið er að gera vel þegar horft er til Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna og réttinda barna.

Þó svo að margt sé vel gert er ýmislegt sem mætti strax bæta og má þar einna helst nefna að við stefnumótun og gerð aðgerðaáætlana geta öll svið og stofnanir gert betur í að vinna með raddir barna og ungmenna. Leggja þarf áherslu á að allir sem aðkomu hafa að málefnum barna með einum eða öðrum hætti eða vinna að málefnum sem börn láta sig varða, vinni að því að bæta aðgengi barna að þjónustu og upplýsingum og tryggi nauðsynlega þátttöku þeirra í ákvarðanatöku og stefnumótun þar sem við á. Jafnframt er ljóst að skoða þarf gaumgæfilega hvað hægt sé að gera til að stuðla að betri líðan barna og ungmenna í Reykjanesbæ þar sem andleg heilsa þeirra mælist marktækt lægri en annars staðar á landinu (Lýðheilsuvísar Embættis Landlæknis) og einungis 22,6% barna í 8. til 10. bekk meta andlega heilsu sína „mjög góða“ (Rannsóknir og greining 2021). Einnig má gera betur í að fræða starfsfólk um réttindi barna þannig að starfsfólk geti unnið með sáttmálann og sett réttindi barna í samhengi við störf sín auk þess að vinna betur í gagnasöfnun og nýtingu gagna um viðhorf, velferð og reynslu barna. Jafnframt má gera betur í að fræða börn og ungmenni um réttindi sín þannig að þau skilji réttindi sín betur og eigi auðveldara eð að tengja þau við daglegt líf. Réttindafræðsla getur farið fram með fjölbreyttum hætti og mikið er til af efni sem starfsfólk getur notast við í slíkri fræðslu.

¹ Markmið verkefnisins er að stuðla að því að öll börn hafi sömu tækifæri til að taka þátt í skipulögðu íþrótta- og tómstundastarfi.

² Um er að ræða stórt þróunarverkefni sem hefur það markmið að fjölga nemendum í starfi frístundaheimila og búa til samfellu í íþrótta-, tómstunda- og skólastarfi.

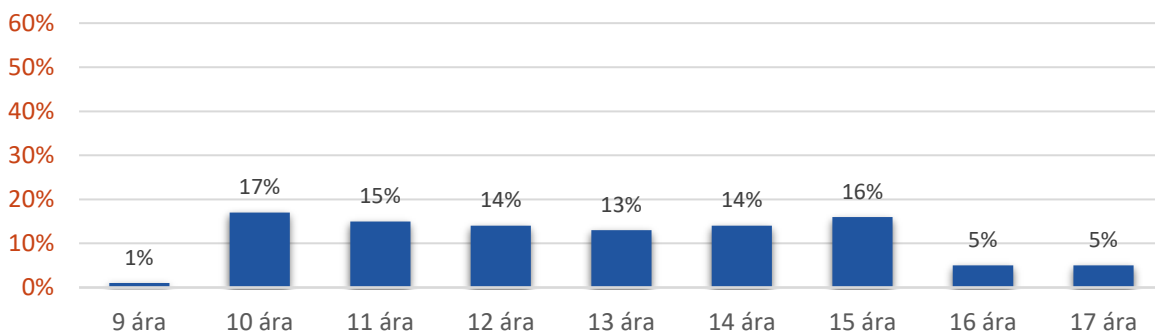
³ Samþykkt á fundi bæjarstjórnar Reykjanesbæjar 14. febrúar 2022.

4.2 Spurningakannanir

Árið 2020 voru lagðar fyrir tvær spurningakannanir, önnur meðal barna á aldrinum 9 til 18 ára og hin meðal starfsfólks Reykjanesbæjar. Kannanirnar voru gerðar í gegnum forritið Survey Monkey og ábyrgð þeirra var hjá verkefnisstjóra. Tilgangurinn var m.a. að kanna þekkingu á Barnasáttmálanum og skoða þátttöku barna. Niðurstöðurnar verða raktar í kafla 4.2.1 og 4.2.2.

4.2.1 Könnun meðal barna

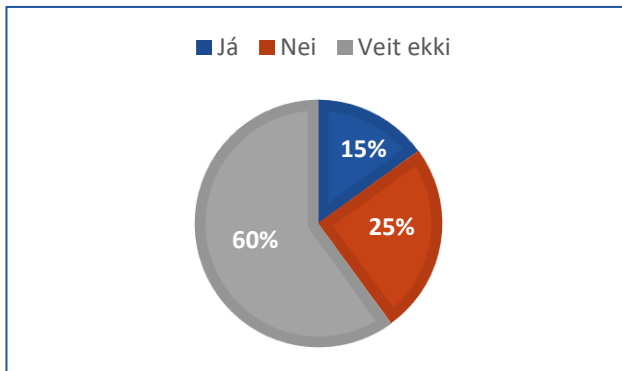
Könnunin var framkvæmd í desember 2020. Könnunin var send á netföng skólastjórnenda ásamt kynningarbréfi, annað til foreldra og forráðamanna og hitt til barna. Stjórnendur skólanna voru beðnir um að hvetja umsjónarkennara til að nýta kennslustundir til að svara könnuninni. Könnunin var opin í rúman mánuð til að tryggja sem víðtækasta svörun og bárust svör frá alls 1068 börnum eða um 46%. Tilgangur könnunarinnar var að kanna þekkingu barna á Barnasáttmálanum og þar með réttindum sínum og möguleika þeirra til að taka þátt og hafa áhrif þegar kemur að málefnum sveitarfélagsins sem varða börn og ungmenni. Niðurstöður könnunarinnar sýna að þörf er á aukinni fræðslu um Barnasáttmálann. Niðurstöðurnar eru einnig í takt við greiningu á niðurstöðum stýrihópsins við gátlistunum hvað varðar þátttöku barna þegar taka á ákvarðanir sem varða börn með einum eða öðrum hætti. Aldursdreifingu svarenda má sjá á **mynd 1** hér fyrir neðan.

Mynd 1: Aldursdreifing barna sem svöruðu könnun Reykjanesbæjar.

Kynjahlutfallið var nokkuð jafnt, en 52% svara komu frá stúlkum, 47% frá drengjum og 1% merkti við annað. Börnin voru spurð um tungumál á heimilum þeirra en á heimili 70% svarenda er eingöngu töluð íslenska, á 17% heimila íslenska ásamt öðru tungumáli og á 13% heimila er eingöngu talað annað tungumál en íslenska. Aðspurð hvort þau hefðu heyrt talað um Barnasáttmálann sögðust 52% ekki hafa heyrt talað um hann og einungis 20% töldu sig geta nefnt fjögur réttindi úr sáttmálanum.

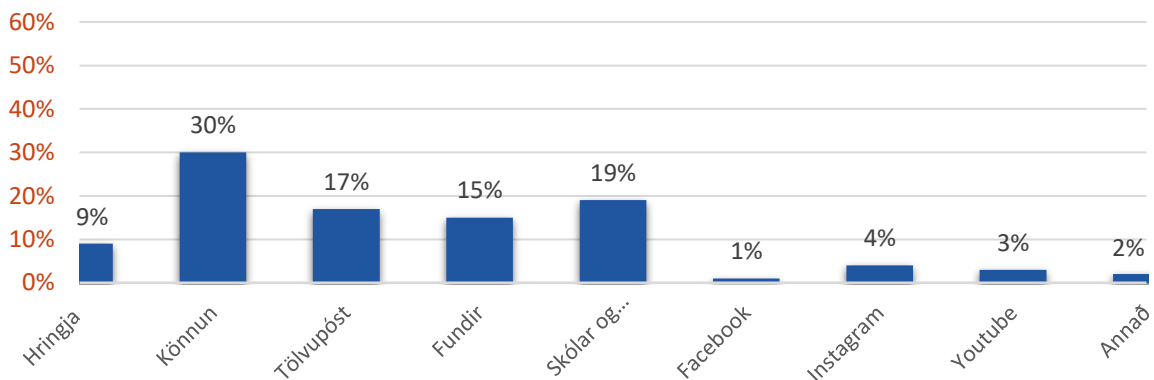
Börnin voru einnig spurð að því hvort réttindin í Barnasáttmálanum gildi um þau sjálf en rúm 69% vita ekki hvort svo er.⁴ Þá vissu 60% ekki hvort þau gætu misst réttindin sín ef þau gerðu eitthvað af sér, 15% barna töldu sig geta tapað réttindum sínum en 25% vissu að þau tapa ekki réttindum sínum

Mynd 2: Hlutfall svara eftir því hvort börnin telji sig geta misst réttindi sín ef þau gera eitthvað af sér.

samkvæmt sáttmálanum, jafnvel þó þau geri eitthvað af sér, sjá **mynd 2**. Börnin voru einnig spurð hvort starfsfólk Reykjanesbæjar hafi spurt þau um skoðun þeirra á málefnum sem varða börn og ungmenni, en rúm 70% sögðu svo ekki vera. Þegar börnin voru spurð hvort þau myndu vilja að starfsfólk Reykjanesbæjar spyrði þau oft um skoðun þeirra á því sem gert er í bænum voru skoðanir nokkuð skiptar.

41% barna voru ekki viss, 33% vilja það ekki og 26% barna vilja að leitað sé eftir skoðunum þeirra. Börnin voru spurð hvernig þau teldu best fyrir Reykjanesbæ að leita eftir skoðunum barna. Flest atkvæði fengu kannanir eða um 30% og þar á eftir kom að nota skóla og félagsmiðstöðvar til að leita eftir samráði eða um 19%. Dreifinguna má sjá á **mynd 3** hér fyrir neðan.⁵

Mynd 3: Hugmyndir barna um hvernig sé best að starfsfólk Reykjanesbæjar leiti eftir skoðunum þeirra.

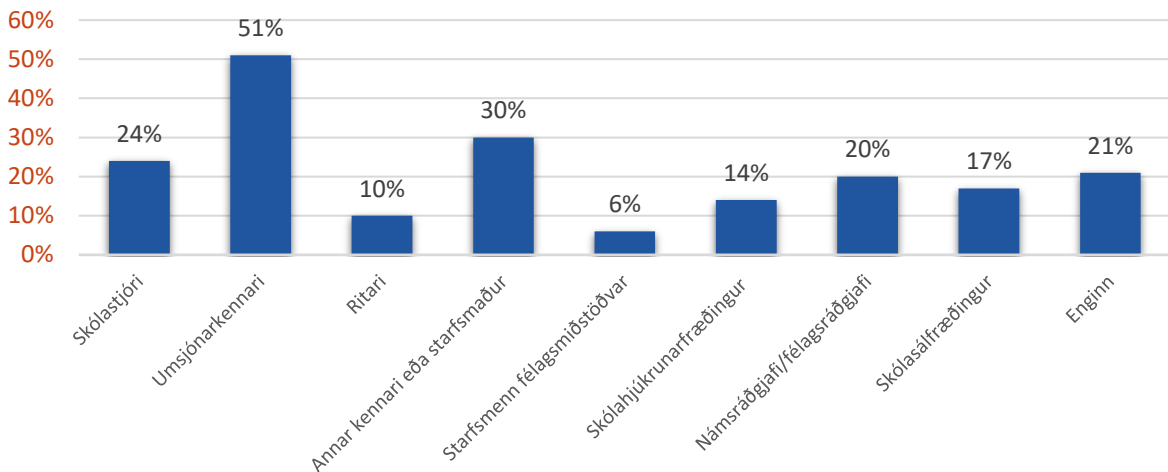
Spurt var hvort börnin fengju tækifæri til að hafa áhrif á það sem gert er, annars vegar í skólanum og hins vegar í skipulögðu íþrótt- og tómstundastarfi. 61% sögðust fá tækifæri til að hafa áhrif á það sem gert er í skólanum og 44% í íþrótt- og tómstundastarfi. Þá var spurt hvort starfsfólk skólanna hafi spurt börnin eða bekkjarfélaga þeirra að því hvernig hægt væri að gera skólann betri, en 66% töldu svo vera. Spurt var hvort börnunum finnst þau vera örugg í skólanum. 57% telja sig vera örugg í skólanum, 21% finnst þau ekki vera örugg og 22% eru ekki viss. Þá telja 42% að fullorðna fólkið í skólanum viti hvernig eigi að bregðast við ef barni líður illa, t.d. ef barni líður ekki nógu vel heima hjá sér, 34% vita

⁴ Það kom stýrihópnum á óvart hversu illa börnin þekkja réttindin sín og þá sérstaklega hve hátt hlutfall barna vita ekki að Barnasáttmálinn gildi um þau sjálf.

⁵ Aðrir miðlar sem voru nefndir voru TikTok og Discord.

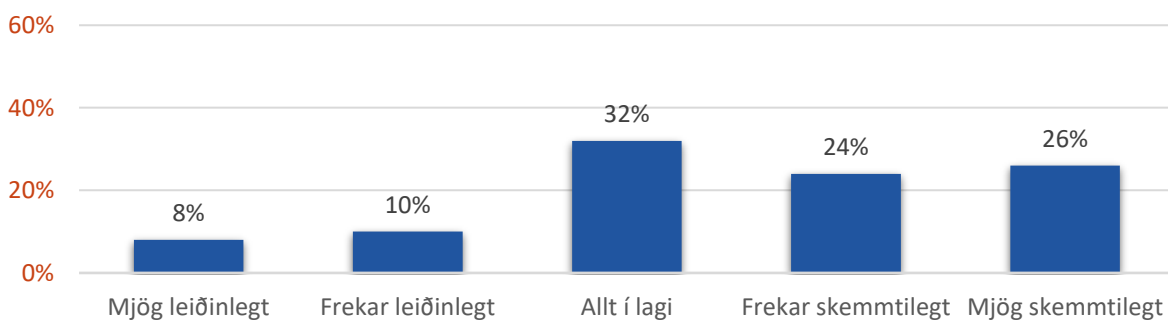
það ekki og 24% telja svo ekki vera. Spurt var hvort öll börn fái jöfn tækifæri til að segja skoðun sína í kennslustundum. 48% barna töldu svo vera, 29% sögðu svo ekki vera og 23% vita það ekki.

Loks voru börnin spurð hvort þeim finnst þau geta leitað til einhvers fullorðins innan skólans ef þeim líður illa og gátu börnin merkt við fleiri en einn svarmöguleika. Flest börn telja sig geta leitað til umsjónarkennara eða um 51%, en þar á eftir eru aðrir kennarar eða starfsmenn með 30%. Þá segja 24% að þau geti leitað til skólustjóra. Niðurstöður má sjá á **mynd 4** hér fyrir neðan.

Mynd 4: Hlutfall svara eftir því hvert börnin telja sig geta leitað ef þeim líður illa í skólanum.

Spurt var hvort allir í skólanum fái að vera eins og þeir eru án þess að vera strítt og telur 40% barna svo ekki vera, 35% vita það ekki og 25% telja að allir fái að vera eins og þeir eru án þess að vera strítt. Sem bakrunnsbreyta voru börnin spurð hversu auðvelt/erfitt þau telja að það sé fyrir foreldra þeirra að greiða reikninga. Niðurstöðurnar sýna að um 58% þeirra sem telja það svolítið eða mjög erfitt hafa ekki heyrt talað um Barnasáttmálann, en um 46% þeirra sem telja það frekar eða mjög auðvelt hafa ekki heyrt talað um Barnasáttmálann. Að lokum voru börnin spurð að því hvernig þeim finnst að búa í Reykjanesbæ. 50% barna finnst það frekar eða mjög skemmtilegt, 32% finnst það allt í lagi og 18% finnst það frekar eða mjög leiðinlegt, sjá **mynd 5**.

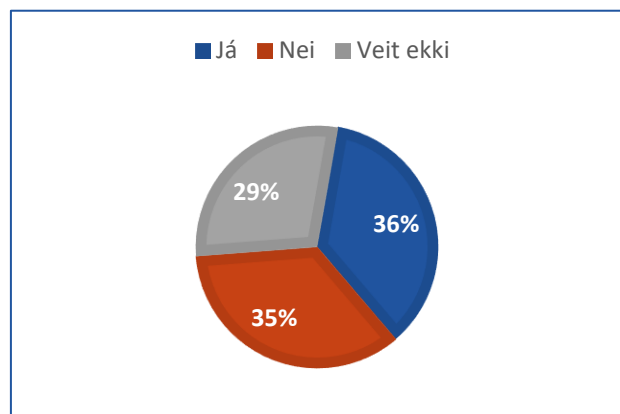

Mynd 5: Hlutfall svara eftir því hvort börnum finnst skemmtilegt eða leiðinlegt að búa í Reykjanesbæ

Hvað þekkingu á Barnasáttmálanum varðar má að lokum nefna að um 52% þeirra stúlkna sem svöruðu könnuninni hafa heyrt talað um Barnasáttmálann og telja 22% þeirra sig geta nefnt fjögur réttindi úr sáttmálanum. Til samanburðar hafa um 43% drengja sem svöruðu heyrt talað um Barnasáttmálann og 17% þeirra telja sig geta nefnt fjögur réttindi úr sáttmálanum.

4.2.2 Könnun meðal starfsfólks

Í desember 2020 var einnig gerð könnun meðal starfsfólks sveitarfélagsins á þekkingu og viðhorfi þeirra til Barnasáttmálans og málefna tengdum börnum. Könnunin var send út á allt starfsfólk sveitarfélagsins með skráð netföng og bárust svör frá tæplega 36% starfsfólks. Flest svör komu frá starfsfólki sem vinnur með börnum eða rúmlega 73%. 98% svarenda hafa heyrt talað um Barnasáttmálann og um 62% segjast geta nefnt fjögur réttindi úr sáttmálanum. 93% telja að Barnasáttmálinn gildi um öll börn, 2% telur svo ekki vera og 5% veit ekki hvort svo sé. Það hvort réttindin í Barnasáttmálanum hafi í för með sér skyldur fyrir börn er dreifingin á svörum nokkuð jöfn eins og sjá má á **mynd 6**. Langstærsti hluti starfsfólks veit að barn getur ekki misst réttindin

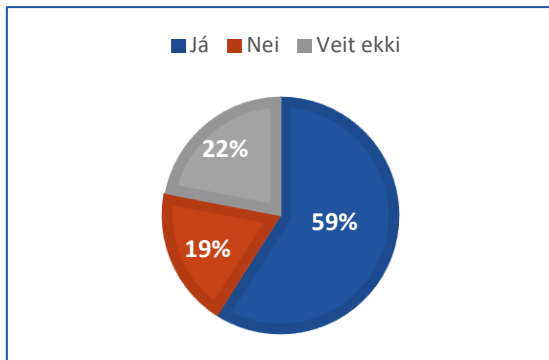

Mynd 6: Hafa réttindin í Barnasáttmálanum í för með sér skyldur fyrir börn?

sín þótt það brjóti af sér eða um 83%, 16% veit það ekki og 1% telur að börn geti misst réttindin ef þau brjóta af sér. 81% starfsfólks segja að Barnasáttmálinn eigi við í því starfi sem það gegnir og 57% segjast spyrja börn álitis eða lofa þeim að taka þátt í starfi sínu með einhverjum hætti. Starfsfólk var einnig spurt að því hvort það hefði fengið fræðslu um réttindi barna og hvernig þau tengist skólastarfi, frístundastarfi eða barnavernd. Einungis 49% svöruðu því játandi. Við þetta má bæta að rúm 58% sem svöruðu að það starfi með börnum hafa fengið slíka fræðslu. Þá var starfsfólk spurt að því hvort það hefði fengið fræðslu um hvað barnaverndarlög, grunnskólalög, æskulýðslög og aðalnámskrá segja um mannréttindi. 36% segjast hafa fengið slíka fræðslu, 37% segjast ekki hafa fengið slíka fræðslu og 27% fræðslu að hluta. 93% telur sig vita hvernig bregðast skuli við ef barni líður illa, en einungis 55% starfsfólks segja að tilkynningarskylda baraverndarlaga hafi verið kynnt fyrir þeim frá því að það hóf störf.⁶ Þá var starfsfólk spurt að því hvort það væru skýrar verklagsreglur á þeirra vinnustað um tilkynningar til barnaverndar, sjá **mynd 7** á næstu blaðsíðu.

⁶ Um 66% starfsfólks sem svaraði því að það starfi með börnum sögðu að tilkynningarskylda barnaverndarlaga hafi verið kynnt fyrir þeim frá því að það hóf störf.

Af því starfsfólki sem svaraði því að það starfi með börnum telja rúm 68% að skýrar verklagsreglur séu á þeirra vinnustað um tilkynningar til barnaverndar, tæp 15% telja svo ekki vera og tæp 17% vita ekki

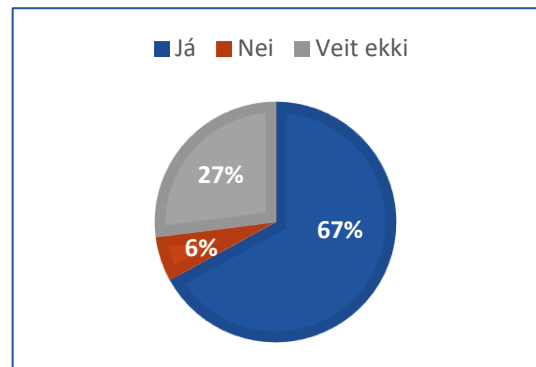

Mynd 7: Eru skýrar verklagsreglur á þínum vinnustað um tilkynningar til barnaverndar?

hvort svo sé. Þegar spurt var hvort starfsfólk hafi fengið markvissa fræðslu um ofbeldi gegn börnum og hvernig bregðast skuli við þegar grunur vaknar um að barn búi við vanrækslu/ofbeldi reyndust um 57% ekki hafa fengið slíka fræðslu. Hlutfallslega fleiri töldu sig vita hvernig ætti að bera sig að ef það grunaði að barn verði fyrir ofbeldi/vanrækslu eða um 82%. Þá var spurt að því hvort starfsfólk hafi sent tilkynningu til barnaverndar vegna gruns um að barn búi við

vanrækslu/ofbeldi en um 63% segjast hafa sent slíka tilkynningu. Þá telja 63% sig hafa nægjanlegt svigrúm í starfi sínu til að leita eftir viðhorfum barna. Starfsfólk var einnig spurt að því hvort því finnst

verkefni, starfshættir og samskipti innan Reykjanesbæjar miða að því að stuðla að jákvæðu viðhorfi og virðingu fyrir börnum. Niðurstöður þeirrar spurningar er að finna á mynd 8. Þá voru 89% frekar eða mjög sammála þeirri fullyrðingu að skoðanir og gildismat barna sé jafn mikilvægt og hinna fullorðnu, 7% hvorki sammála né ósammála og 4% frekar eða mjög ósammála. 85% starfsfólks var frekar eða mjög sammála því að það væri nægilega vel meðvitað um

Mynd 8: Finnst þér verkefni, starfshættir og samskipti innan Reykjanesbæjar miða að því að stuðla að jákvæðu viðhorfi og virðingu fyrir börnum?

hvernig mismunun birtist í samfélaginu, hvaða áhrif hún getur haft og hvernig rétt sé að bregðast við mismunun þar sem hún birtist, 9% voru hvorki sammála né ósammála og 6% voru frekar eða mjög ósammála. Að lokum var starfsfólk spurt að því hvort það væri sammála eða ósammála þeirri ákvörðun Reykjanesbæjar að innleiða Barnasáttmálann inn í allt starf og stefnumótun bæjarins. Um 90% eru sammála þeirri ákvörðun, um 10% eru hvorki sammála né ósammála og undir 1% er ósammála.

Af niðurstöðum könnunarinnar má ráða að þörf er á aukinni fræðslu, ekki einungis um Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna heldur einnig um ofbeldi gegn börnum og hvernig bregðast skuli við þegar grunur vaknar um að barn búi við vanrækslu eða sé beitt ofbeldi. Mikill áhugi virðist vera á verkefninu og hefur það almennt fengið jákvæðar undirtektir innan sveitarfélagsins. Það er sömuleiðis jákvætt að um 90% þeirra sem svöruðu könnuninni eru sammála þeirri ákvörðun að innleiða Barnasáttmálann inn í allt starf og stefnumótun bæjarins.

4.3 Verkefni um Barnasáttmálann

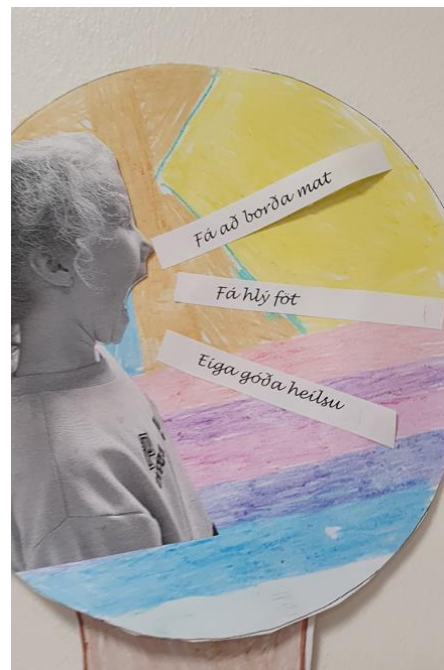
Eins og fram kom í kafla 2 voru skólastjórnendur hvattir til að hvetja starfsfólk sitt til að fræða börnin um innihald sáttmálans og vinna í framhaldinu með þeim verkefni um Barnasáttmálann. Þeim var bent á vef Barnasáttmálans, www.barnasattmali.is, þar sem finna má mikið af hagnýtu fræðsluefni fyrir börn á öllum aldri. Tveir bekkir í tveimur skólum, annars vegar nemendur í 1. bekk í Akurskóla og hins vegar 3. bekk í Holtaskóla, unnu verkefni um réttindatré þar sem unnið var með innihald sáttmálans á skapandi hátt. Hér að neðan má sjá myndir af verkefnunum.

Mynd 9: Verkefni nemenda í 1. bekk í Akurskóla

Mynd 10: Verkefni nemenda í 3. bekk í Holtaskóla

4.4 Mælaborð um farsæld barna

Í tengslum við innleiðingu Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna þróaði Kópavogur, í samstarfi við félagsmálaráðuneytið og UNICEF á Íslandi, mælaborð sem hefur að geyma safn mælinga úr rannsóknum á velferð og stöðu barna og ungmenna. Mælingarnar eru 90 talsins en auk yfirlits yfir einstaka mælingar hefur verið reiknuð vísitala barnvæns sveitarfélags á grundvelli mælinganna.

Reykjanesbær ákvað að slást í hóp þeirra sveitarfélaga sem nýta sér mælaborðið og hefur verkefnisstjóri tekið þátt í áframhaldandi þróun þess ásamt verkefnisstjórum annarra sveitarfélaga, starfsfólki félagsmálaráðuneytisins og Háskóla Íslands. Mælaborðið er að mati stýrihópsins frábær viðbót við stöðumatið og mun svo sannarlega veita stýrihópnum betri yfirsýn yfir þær aðgerðir sem þörf er á að ráðast í til að innleiða Barnasáttmálann. Auk þess kemur mælaborðið til með að veita stýrihópnum og öðru starfsfólki Reykjanesbæjar betri yfirsýn yfir stöðu og líðan barna.

4.5 Ungmennaráð

Hjá Reykjanesbæ er starfandi öflugt ungmennaráð. Ráðið var stofnað þann 1. nóvember 2011 og ráðinu var gert að funda að minnsta kosti tvisvar sinnum á ári, sbr. 5. gr. erindisbréfs ráðsins. Samkvæmt 7. gr. skal bæjarstjórn Reykjanesbæjar gera ráð fyrir að funda með ráðinu í aprílmánuði ár hvert. Verkefnisstjóri lagði stutta könnun fyrir ungmennaráðsmeðlimi⁷ í byrjun maí 2021 og fundaði með þeim í framhaldinu. Tilgangur könnunarinnar og fundarins var að fá innsýn inn í reynslu og upplifun fulltrúa ráðsins af starfsemi þess og þátttöku þeirra í málefnum sveitarfélagsins er varða þau og önnur börn og ungmenni. Í ljós kom að fulltrúar ráðsins vilja meiri fræðslu um stjórnsýsluna og að skapaður sé vettvangur þar sem öllum börnum og ungmönnum í sveitarfélaginu er gefið tækifæri til að hafa áhrif.

Þann 7. október 2021 stóðu fulltrúar ráðsins fyrir ungmennapingi í 88 húsinu og voru um 60 börn í 8., 9. og 10. bekk skráð og komu þau úr öllum grunnskólum Reykjanesbæjar.⁸ Viðfangsefni þingsins var tvíþætt, annars vegar fræðsla og hins vegar var farið í vinnuhópa undir handleiðslu umræðustjóra þar sem staða ungmenna í sveitarfélaginu var rædd. Dregin var upp mynd af því sem betur mætti fara og einnig því sem er vel gert. Ungmennaráðsmeðlimir sinntu hlutverki umræðustjóra og starfsfólk félagsmiðstöðvarinnar tóku að sér hlutverk ritara. Samantekt á helstu niðurstöðum þingsins má finna á **töflu 2** á næstu blaðsíðu.

⁷ Ungmennaráð skólaárið 2020 til 2021.

⁸ Þar sem ekki var hægt að halda stærra þing vegna kórónuveirufaraldursins var börnum og ungmönnum á aldrinum 11 til 18 ára gefinn kostur á að koma sínum hugmyndum og ábendingum á framfæri með rafrænum hætti. Veggspjöld með nánari upplýsingum voru hengd upp víðsvegar um bæinn og í öllum grunn- og framhaldsskólum sveitarfélagsins. Alls bárust hugmyndir og ábendingar frá um 100 börnum.

Tafla 2: Samantekt á helstu niðurstöðum Ungmennafélags Reykjanesbæjar frá október 2021

Skólamál	Íþróttir, tómstundir og félagsmál	Umhverfis- og samgöngumál	Forvarnir og fræðsla
<ul style="list-style-type: none"> * Skoða þarf vinnuástandi í skólum Reykjanesbæjar, s.s. stóla, bekki, sófa o.fl. * Skoða hvort hægt sé að hafa það þannig að skólar hefjist á sama tíma. * Skólahreytisbraut við fleiri skóla. * Kallað eftir því að til staðar sé trúnaðarmaður nemenda í hverjum skóla. Slíkt myndi auðvelda nemendum að koma ábendingum og hugmyndum á framfæri. * Kallað eftir kennslu í fjármálalæsi, fjölmenningu, skyndihjálp og táknaði. * Meira um list- og verkgreinar. * Hafa val um skólasund á efsta stigi og hafa kynjaskipt í sundi en ekki í íþróttum. * Fá sjálfসা in allra skóla. * Bæta aðstöðu á lóðum grunnskóla m.a. með því að koma fyrir fleiri leiktækjum og þannig auka afþreyingu. * Skoða hvort hægt sé að hafa val um fleiri tungumál t.d. spænsku og frönsku, skoða sem valgrein. * Nemendur fá meiri aðstoð við heimanám. * Skoða hvort allir skólar geti tekið upp „Vinnustund“ eins og Akurskóli. * Meiri afþreyingu í frímínútum og lengri frímínútur. * Meiri stuðning fyrir börn af erlendum uppruna og börn með fatlanir. Samræma aðgerðir milli skóla. * Auka þarf viðveru skólahjúkrunarfræðinga í öllum skólum. * Tryggja jafnt félagslíf í öllum skólum. Félagslíf mjög misjafnt á milli skóla. * Samráð við nemendur um kennsluefni og kennsluaðferðir. * Misjafnt eftir skólum hvernig kennarar standa sig með nemendaráðin. Þarf að skoða. * Betri matur í skólana. * Betra Wifi. 	<ul style="list-style-type: none"> * Hverfismiðstöðvar: það vantar fleiri félagsmiðstöðvar svo að aðgengi allra sé jafnt. Það vantar t.d. félagsmiðstöð í Innri Njarðvík og á Ásbrú þar sem það hafa ekki allir tök á því að fara í Fjörheima/88 húsið. * Fá betri kynningu á hvatagreiðslum, hvernig má nálgast þær og í hvað sé hægt að nota þær. * Hafa fleiri sameiginlega viðburði fyrir skólana, bæði úti og inni, eins og t.d. íþróttamót og gettu betur. * Hafa meiri fjölbreytileika í viðburðum en ekki bara böll. Ekki allir sem hafa áhuga á því. * Vantar fleiri viðburði fyrir 8. til 10. bekk. * Endurskoða tímatöflur íþróttar og tómstunda þannig að þær skarist ekki. * Skoða hvort hægt sé að auka afþreyingu fyrir börn og ungmenni um helgar, t.d. með því að hafa opna félagsmiðstöð. * Öll börn og ungmenni fá kynningu á starfsemi ungmennaráðs og hlutverki ráðsins. * Stuðla að aukinni þátttöku fatlaðra barna og barna af erlendum uppruna í félagslífinu. * Fá betri kynningu inn í skólann á þeim íþróttum og tómstundum sem eru í boði í Reykjanesbæ. 	<ul style="list-style-type: none"> * Endurskoða þarf leiðarkerfi almenningsvagna í samráði við börn og ungmenni. Núverandi leiðarkerfi þarf að taka betur mið af þörfum barna m.t.t. íþróttar og tómstunda. Núverandi kerfi og æfingartímar passa t.d. ekki vel saman. * Skoða hvort hægt sé að hafa frítt í strætó fyrir börn og ungmenni. * Bæta þarf lýsingu á ýmsum svæðum, t.d. við skólalóðir og íþróttavelli. * Bæta við ruslatunnum víðsvegar um bæinn og tryggja að þær séu tæmdar oft. Laga þær tunnur sem þarfnast viðhalds og bæta ruslatunnum við skólalóðir. * Stuðla að litríkara umhverfi. * Meira um gróður á opin svæði og við skólalóðir. * Bæta við fleiri hjólastígum og skapa þannig meira öryggi fyrir hjólríðafólk. * Fara út að tína rusl oft. * Laga strætósýli sem þarfnast viðhalds. * Fá fleiri aparólur og ærslabelgi, t.d. í Innri Njarðvík og upp á Ásbrú. Ekkert almennilegt leiktæki á Ásbrú. * Vantar fleiri leiksvæði fyrir börn og ungmenni í Reykjanesbæ. 	<ul style="list-style-type: none"> * Bæta þarf fræðslu í skólum. Kallað eftir aukinni fræðslu, t.d. kynfræðslu, fræðslu um andlega og líkamlega heilsu, ofbeldi, skaðleg áhrif vímuefna og loftslagsmál. * Fræðsla um mörk í kynlífi. * Fræða þarf börn og ungmenni um hvert sé hægt að leita sér aðstoðar vegna andlegra veikinda. Margir sem vita t.d. ekki af hjálparsíma 1717. * Þetta þarf að auglýsa mun betur. * Kallað eftir fræðslu á miðstigi og upp úr. * Þjóða þarf upp á opna tíma hjá sálfræðingi og/eða félagsráðgjafa 1x-2x í viku í skólum eða leita leiða til að auka aðgengi barna að ráðgjöf. Mjög slæmt hvað er lítið aðgengi að aðstoð. * Hinsegin fræðsla í alla skóla og fá góða kynningu á Hinsegin Plútó. * Auka stjórnun fræðslu í skólum. * Ef Reykjanesbær er fjölmenningsarsamfélag, af hverju erum við ekki að læra meira um fjölmenningu?

Myndir frá Ungmennáþingi Reykjanessbæjar 2021

Eins og sjá má á myndunum voru ungmennin full af áhuga og höfðu margt til málanna að leggja.

4.6 Samtal við sérfræðihópa barna

Í samtali við sérfræðihópa barna var leitast við að ná til barna af erlendum uppruna og barna með fatlanir/stuðningsþarfir. Leitað var til starfsfólks allra grunn- og framhaldsskóla Reykjanesbæjar og óskað eftir aðstoð þeirra við öflun þátttakenda og við framkvæmd viðtala. Vegna mikilla anna og manneklu í skólunum, einkum vegna kórónuveirufaraldursins, náðist ekki að mynda eins marga sérfræðihópa eins og lagt var upp með í upphafi. Sérfræðihóparnir urðu fjórir talsins, einn hópur barna með stuðningsþarfir og þrír hópar barna af erlendum uppruna.

Þátttakendur á ungmennanægingi Reykjanesbæjar lýstu yfir áhyggjum sínum af börnum með fatlanir og börnum af erlendum uppruna. Áhyggjurnar lutu aðallega að því þessi hópar barna tilheyrðu ekki og væri einangraður hópur sem þyrfti að huga betur að og stuðla m.a. að aukinni þátttöku þeirra í íþróttum og tómstundum. Fyrirkomulagi vinnunnar var þannig háttað að verkefnisstjóri leitaði til sérfræðinga sem aðstoðuðu m.a. við gerð viðtalsramma.⁹ Því næst var útbúin glærुकyning fyrir upplýsingafund og vinnustofur. Að lokinni undirbúningsvinnunni var haft samband við verkefnisstjóra í íslensku sem öðru tungumáli (ÍSAT) í grunnskólum sveitarfélagsins sem fundu þátttakendur og sáu um framkvæmd viðtala í samvinnu við annað starfsfólk skólanna. Einnig var leitað til verkefnisstjóra Skjólans.¹⁰ Samsetning hópana var fjölbreytt og sköpuðust líflegar umræður.

Öflun þátttakenda fór þannig fram að viðmælendum var afhent kynningarbréf, annað ætlað þeim og annað foreldrum/forsjáradílum þeirra. Til að tryggja jákvæða upplifun og merkingarbæra þátttöku var haldinn upplýsingafundur áður en farið var af stað með vinnustofur. Á upplýsingafundinum byrjaði umræðustjóri á því að kynna sig. Því næst sátu þátttakendur í hring og kynntu sig með nafni og uppáhalds mat eða lit. Að því loknu fór umræðustjóri yfir markmið samtalanna, hlutverk viðmælenda, hvernig skipulagi yrði háttað, mikilvægi þess að allar skoðanir væru jafn mikilvægar og hvernig niðurstöður samtalanna yrðu nýttar. Á fundinum var einnig horft á [fræðslumyndbönd UNICEF á Íslandi um Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna](#). Að lokum voru börnin spurð að því hvort þau hefðu einhverjar spurningar um verkefnið og þau látin vita við hvern þau ættu að hafa samband ef þau vildu taka þátt í vinnustofum. Eins og að framan er rakið var samsetning hópana fjölbreytt en upprunalönd viðmælenda voru Pólland, Rúmenía, Litháen, Egyptaland, Mexíkó, Króatía og Filippseyjar. Um var að ræða viðmælendur úr 6. til 10. bekk. Þá ræddu ungmennaráðsmeðlimir við börn og ungmenni sem voru ekki þátttakendur á þinginu. Á næstu blaðsíðu má sjá helstu niðurstöður samtalanna.

⁹ Fagðilar sem komu að undirbúningsvinnunni voru: forstöðusálfræðingur, verkefnastjóri ÍSAT, íþrótt- og tómstundafulltrúi, verkefnisstjóri fjölmenningsmála og fulltrúar ungmennaráðs.

¹⁰ Skjólið er frístundastarf fyrir ungmenni í 5. til 10. bekk með stuðningsþarfir og er markmið starfseminnar að styrkja félagslega færni og draga úr félagslegri einangrun. Unnið er með styrkleika hvers og eins með það í huga að skapa öruggt og velkomið andrúmsloft.

Tafla 3: Samantekt á helstu niðurstöðum samtala við sérfræðihópa barna

Rýnihópur 1 Börn af erlendum uppruna	Rýnihópur 2 Börn af erlendum uppruna	Rýnihópur 3 Börn af erlendum uppruna	Rýnihópur 4 Börn með stuðningsþarfir
<ul style="list-style-type: none"> * Ýmislegt hægt að gera utan skóla, t.d. íþróttir, vera úti með vinum, fara í 88 húsið, sund o.fl. * Allir fá góðar upplýsingar um það sem er í boði að gera fyrir utan skóla. * Væri mjög gott ef það væri í boði að fara á barnapíunámskeið, námskeið um framtíðarmöguleika og þess háttar. * Sumir hafa prófað margar íþróttir en ekkert hentað. Óþægilegt að klæða sig fyrir framan aðra og þjálfa oft mjög strangir. * Upplifa stríðni vegna uppruna á æfingum. * Ekki allir sem hafa sömu tækifæri til íþróttaiðkunar t.d. vegna fjárhagsvandæða og/eða útlits. * Vantar fjölbreyttari dagskrá í 88 húsinu og Fjörheimum, t.d. viðburði þar sem er keppni og vinningar í boði. * Fara ekki mikið í 88húsið og Fjörheima. Líður ekki vel með krökkunum sem eru þar og þekja fáa. * Leita meira til vina og foreldra ef eitthvað kemur upp á eða þeim líður ekki vel. * Upplifa stríðni vegna tungumálaörðugleika. * Fá ekki tækifæri til að tala móðurmál sitt í skólanum. * Upplifa ekki að þau hafi sömu tækifæri í öllu. * Þegar maður kemur nýr á nýjan stað er mikilvægt að eignast vini og læra tungumálið. * Upplifa ekki mörg tækifæri til að hafa áhrif, hvorki á starfsemi skólanna né bæjarins. * Kallað eftir aðstöðu fyrir börn og ungmenni af erlendum uppruna til að hittast. Gott að kynnast öðrum í sömu sporum. * Væri mjög gott ef það væri félagsmiðstöð í hverfinu. Þá er hægt að hitta skólafélaga nær heimilinu sínu og yrði auðveldara að fara þangað. Oft erfitt að komast til og frá 88 húsinu og Fjörheimum. * Einhverjir í skólanum sem tilheyrta ekki. * Ekki allir í skólanum sem fá að vera eins og þeir eru án þess að vera strítt. * Fá ekki nægan stuðning, námslega og félagslega. * Margir sem gera grín ef maður talar ekki rétta íslensku, bæði í skólanum og í samfélaginu. * Mikilvægt að eiga vini svo maður hafi eitthvað að gera, sé ekki einn og geti haft gaman. 	<ul style="list-style-type: none"> * Ýmislegt hægt að gera utan skóla, t.d. taikwando, fótbolti, blak, körfubolti o.fl. * Fá almennt góðar upplýsingar um það sem er í boði en erfitt að fá upplýsingar um æfingartíma. * Góð stemning í hópnum í íþróttum en oft erfitt að komast inn í hóp þar sem skipting er oft eftir hverfum og skólum. * Vita ekki af hverju þau mæta ekki í Fjörheima og 88 húsið en myndu sennilega mæta ef félagsmiðstöðin væri í hverfinu þeirra. * Sumir hitta aðra krakka eftir skóla og sumir ekki. * Ekki miklar áhyggjur af stríðni, almennt góður bekkjarandi en mikilvægt að vera ekki ein/n og nauðsynlegt að hafa einhvern til að tala við. * Almennt góður stuðningur, námslega og félagslega. * Ekki margir sem leita til starfsfólks í skólanum ef þeim líður illa. Leita frekar til vina og systkina. * Vita ekki mikið um hvað er í boði nema það sé sérstaklega kynnt í skólunum eða í samtali við þau. * Fá almennt ekki tækifæri til að tala móðurmál sitt í skólanum og kennarar og bekkjarfélagar vita lítið um upprunaland og krakkar tala illa um það. * Það sem skiptir máli þegar maður kemur nýr á nýjan stað er að venjast, að það sé eitthvað spennandi, vita eitthvað um tungumálið og kynnast menningunni. * Erfitt að eignast vini. * Almennt ekki mikið um tækifæri til að hafa áhrif, hvorki á skólasterfið né starfsemi bæjarins. * Það þarf að vinna gegn fordómum í skólum og bjóða upp á meiri fræðslu um ólíka menningu, tungumál o.s.frv. * Innflytjendur þurfa meiri fræðslu um skólakerfið og til hvers sé ætlast af þeim. * Engin aðstaða eða staður til að hafa áhrif. Alltaf í minnihluta og þ.a.l. erfitt að ná hlutum í gegn. * Hafa reynt að láta gera breytingar en það var ekki hlustað og ekkert gert. 	<ul style="list-style-type: none"> * Ekki nægilega mikið í boði til að gera utan skóla, aðallega hitta vini og vera í tölvunni. * Fá almennt góðar upplýsingar um það sem er í boði. Upplýsingar koma frá kennurum. * Sumum líður illa í íþróttinni sinni og tengja það við að vera af erlendum uppruna. Oft hundsúð af liðsfélögum. * Fara ekkert í 88 húsið og Fjörheima. Félagsmiðstöðin er oft langt í burtu og erfitt að komast til og frá henni. * Það væri mjög gott ef það væri félagsmiðstöð í okkar hverfi. * Upplifa mikla stríðni og tengja það við að vera af erlendum uppruna. * Kallað eftir meiri stuðningi við heimanám. * Leita ekki starfsfólks í skólanum ef þeim líður ekki vel. Leita aðallega til foreldra. * Fá almennt ekki tækifæri til að tala móðurmál sitt í skólanum og kennarar og bekkjarfélagar vita lítið um upprunaland. * Kalla eftir meiri fræðslu um ólíka menningu og tungumál. 	<ul style="list-style-type: none"> * Ýmislegt hægt að gera fyrir utan skóla, t.d. spila tölvuleiki, rafík, spila á píanó o.fl. * Fá upplýsingar um það sem er í boði í 88 húsinu. * Ýmislegt annað sem mætti vera í boði, t.d. meira lego, fleiri hjólabrettaæfingar og hlaupahjóláæfingar, nerf byssur o.fl. * Taka þátt í viðburðum utan skóla, t.d. diskótek, böll og bingó. * Ekki allir sem tilheyrta. * Allir hafa einhvern til að tala við ef þeim líður ekki vel. Sumir nefna systkini, foreldra og kennara. * Skemmtilegast í skólanum: Lesa, læra, borða, íþróttir og sund, hitta vini og ípad á þriðjudögum. * Fá tækifæri til að hafa áhrif.

5 Samantekt

Stöðumatinu lauk í apríl 2022 og fékk verkefnið almennt jákvæðar undirtektir. Eins og rakið hefur verið í greinargerð þessari gekk þó erfiðlega að fá hagsmunaaðila til að taka þátt m.a. vegna kórónuveirufaraldursins sem setti sitt mark á verkefnið og framgang þess. Stöðumatið leiddi ýmislegt áhugavert í ljós um stöðu, líðan og velferð barna í sveitarfélaginu og hvað Reykjanesbær er að gera vel og hvað má strax bæta með tilliti til Barnasáttmálans og réttinda barna. Til að mynda má gera mun betur í að fræða börn og starfsfólk um réttindi barna og lagalegan grundvöll fyrir þátttöku þeirra. Einnig er ljóst að þörf er á aðgerðum í geðheilbrigðismálum barna og ungmenna en aðeins 22,6% barna í 8. til 10. bekk meta andlega heilsu sína „mjög góða“ (Rannsóknir og greining 2021) og andleg heilsa barna í Reykjanesbæ mælist marktækt lægri en annarsstaðar á landinu (Lýðheilsuvísar Embættis Landlæknis), sbr. það sem hefur áður verið rakið. Í þessu samhengi má nefna að 51% stúlkna og 28% drengja hafa hugleitt að skaða sig um ævina (Rannsóknir og greining 2020). Þetta eru sláandi tölur sem þarf að bregðast við.

Börn og ungmenni í Reykjanesbæ hafa sterkar skoðanir og hafa margt til málanna að leggja eins og sjá má af niðurstöðum ungmennapings og samtali við sérfræðihópa barna. Niðurstöðurnar sýna að kallað er eftir breytingum í hinum ýmsu málaflokkum. Niðurstöður þingsins fóru víða og voru kynntar fyrir ráðum og nefndum Reykjanesbæjar og voru einnig til umræðu á fundum ungmennaráðs. Þá voru þær einnig sendar til tengiliða grunnskólanna við stýrihóp verkefnisins og þeir hvattir til að kynna niðurstöðurnar innan sinna skóla og hvetja til umræðu. Þegar niðurstöður ungmennapings og samtala við sérfræðihópa barna eru skoðaðar má sjá að þörf er á viðspyrnu í tómstunda- og frístundamálum í Reykjanesbæ. Á ungmennapingi Reykjanesbæjar var t.d. kallað eftir fleiri félagsmiðstöðvum í sveitarfélagið til að tryggja að aðgengi allra væri jafnt. Þar var m.a. rætt um að erfitt væri fyrir börn að komast í Fjörheima og 88 húsið sem búa langt frá félagsmiðstöðinni, t.d. börn sem búa í Innri Njarðvík og á Ásbrú þar sem félagsmiðstöðin er staðsett á Hafnargötu 88 í Keflavík. Í samtali við sérfræðihópa kom einnig fram að börnin (börn af erlendum uppruna) mæta ekki í félagsmiðstöðina en myndu sennilega mæta ef félagsmiðstöðin væri nær heimili þeirra.

Að lokum vill verkefnisstjóri þakka öllum þeim sem lögðu hönd á plóg og aðstoðuðu stýrihópinn við stöðumatið. Sérstakar þakkir fær starfsfólk grunnskólanna og Fjörheima og 88 hússins sem aðstoðuðu við að skipuleggja ungmennaping Reykjanesbæjar og samtal við sérfræðihópa barna. Niðurstöður stöðumatsins verða lagðar til grundvallar við gerð aðgerðaáætlunar Reykjanesbæjar vegna innleiðingar Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna.

REYKJANESBÆR

Í KRAFTI FJÖLBREYTTLEIKANS